

ezzel egyidejűleg az utoljára 1909. évben kiadott könyvtár-katalógusának ezen jubileumi évben történő kiadását. Az új szereményekről a tagságot az évenként megjelenő Gyarapodási Jegyzék fogja tájékoztatni.

Befejezésül elmondhatjuk, hogy a fentiekben ismertetett magyar erdészeti könyvtárügy a kívánalmaknak megfelelően korszerű színvonalon áll, nem marad el más tudományágak és más könyvtári hálózatok könyvtárainak fejlődésétől. Természetesen a népgazdaság és az annak érdekeit szolgáló tudomány állandó fejlődése, az egyre nagyobb igények újabb és újabb, egyre nagyobb és magasabb követelményeket támasztanak a könyvtárakkal szemben.

Nemcsak a remény, hanem minden adottság megvan azonban ahhoz, hogy a magyar erdészeti könyvtárak úgy mint a jelenben, a jövőben is kielégítsék a jelentkező legmagasabb igényeket.

Tudományos ülés az erdőhasználat és gépesítés kérdéseiről

A Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományok Osztálya és az Erdészeti Tudományos Intézet tudományos ülésen bocsátotta vitára június hónapban az erdőhasználat és az erdei munkák gépesítése terén folyó kutatások legújabb eredményeit. A tárgysorozatot *dr. Keresztési Béla*, az Intézet igazgatója vezette be az érintett kutatómunka rövid összefoglalásával, majd négy kutató ismertette tudományos munkásságának fontosabb mozzanatait.

Dérföldi Antal az Intézet erdőhasználati és gépesítési osztályának a vezetője a fakitermelés során előálló mennyiségi fatömeghiányokra vonatkozó vizsgálatait ismertette. Ez a hiány a tövön álló megtermett famennyiség és a fának kitermelés utáni számbavételekor megállapított mennyiség közötti különbség. Mértékének konkrét ismerete igen jelentős mind a népgazdaságnak fával való pillanatnyi, mind távlati ellátása érdekében, mert 1%-nyi eltérés kereken 35 000 m³-rel csökkentheti a jelenleg kitermelhető, vagy a továbbra lábonálló fatömeget. Magának a hiánynak a csökkentése közvetlenül emeli a népgazdaságnak átadható faanyag mennyiségét. Igen fontos ezért ismernünk a hiány létrejöttében közreműködő okokat és az egyes okozatok pontos mértékét. A hiányok között *fakitermelési veszteségként* tárgyalta az előadó a kitermelő munkától függő, s így változó nagyságú, egyben befolyásolható mértékű, *fakitermelési apadékként* pedig az alkalmazott technológiától független, az adott fafajjal és egyedekkel meghatározott mennyiségűt. Előadó vizsgálatai az utóbbiak terén főleg azok konkrét megismerésére, előbbieik terén pedig ezen túlmenően a csökkentés lehetőségeinek felkutatására irányulnak. Ezeknek a vizsgálatoknak jelentőségét fokozza az a tény, hogy az adatok szerint a hiány az egyre nagyobb teret foglaló gépi munka mellett magasabb értékekre rúg. A veszteségek között legnagyobb mértékű a vágásban visszamaradó faanyagból származó. Különösen számottevő ez a gyorsabb munkatempójú gépi kitermelésben. Csökkentésére jó megoldás, ha a gallyfelkészítést külön munkafázisban végeztetjük. De számos csökkentési lehetőségre mutatott rá az előadó az egyéb veszteséget okozók terén is. Az apadékok között különösen a bemérési különbségek, az átszámító tényezők, kéreg viszonzyszámok pontosságára hívta fel a figyelmet és ismertette részletesen az ilyen irányú vizsgálatainak eredményeit.

Szász Tibor tudományos munkatárs erdőgazdálkodásunk egyik legégetőbb kérdésével, a fahasználat munkaszervezésének kutatásában eddig elért ered-

ményekkel foglalkozott. Az erdőgazdasági munkák termelékenységének növelésére, az önköltség csökkentésére két legfontosabb lehetőség: a gépesítés és a jó munkaszervezés. A gépesítés terén 1950 óta mind a gyakorlat, mind a kutatás nagy lépésekkel haladt előre, az erdőgazdasági munkák szervezési kérdéseinek megoldására csak 1961-gyel kezdődött meg a szervezett kutatás. Pedig ez az az út, amelyen minden anyagi befektetés nélkül érhető el jelentős eredmény. A véghasználati állományokban folyó munkák szervezésére vonatkozó előkészítő kutatómunka során először is azzal a követelménnyel találjuk szemben magunkat, hogy a munkacsapatok létszámát és felszerelését mindig az állományviszonyoknak megfelelően alakítsuk ki. Ehhez részben példaként szolgálhat az állami gazdaságok mezőgazdasági szervezeti formája, a nagylétszámú és az adott munkához megfelelő munkacsapatokba osztható brigád. A kísérleti kitermelésekben végzett időmérési adatok alapján az állomány vastagsági viszonyaitól és a kitermelésre kerülő fatömeg mennyiségétől függően — a termelés ütemét meghatározó gép és a mellékműveletek időszükségletének tekintetbevételével — máris meghatározható a legeredményesebb szervezeti forma, alkalmazandó létszám. A jó munkaszervezet megköveteli az eddig megismételt műveletek lehető kiküszöbölését (apró választékok többszöri összerakása), ezért célszerű a kitermelést a közelítéssel összekapcsolni. A közelítő részleget bérezés szempontjából is be kell építeni a munkacsapatba. Ez ösztönzi a kitermelő részleget azoknak a rendszabályoknak a betartására, amelyek a közelítés termelékenységét biztosítják. Az előadó végül három kísérleti kitermelés adataival szemlélte az eddig elért eredményeket: az 1 főre, 8 órára vetített teljesítmény 10 mellett készletezés esetében az országos 1,5—2,0 m³ helyett adott esetben 5,5 m³-re volt fokozható, közelítésben az 1 órára eső napi teljesítmény az országos 2—4 m³-rel szemben 20—22 m³-re volt emelhető.

Dr. Szepesi László a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, az Intézet igazgatóhelyettese az erdőművelési gépek minősítésének eddigi eredményeit ismertette és ezen keresztül betekintést nyújtott az erdőgazdasági gépészet kutatásának aktuális kérdéseibe. Az erdőgazdasági munkák gépesítése a legutóbbi 15—20 év alatt egyre gyorsuló ütemben alakult ki. Ma az ilyen célú gépek száma világviszonylatban megközelíti az ezret, de csupán hazánkban is több mint kétszáz. Ezek a gépek nagyrészt tudományos előtanulmányok nélkül, több-kevesebb műszaki megalapozottsággal készültek, most utólag kell tudományos minősítésüket elvégezni.

A vizsgálatok során legfontosabb kérdés a gép alkalmasságának megítélése, alkalmazási területének körülhatárolása, továbbfejlesztési lehetőségeinek kikutatása, szempontok kidolgozása egy esetleges új géptípus kialakításához. A gépnek azonban nemcsak egy bizonyos munkafeladatot kell megoldania, hanem szilárdságilag, energetikailag, munkaminőségi, munkaegészségügyi és más szempontokból is meg kell bizonyos feltételeknek felelnie. Így a minősítés komoly felkészültséget tudományos elmélyedést kívánó munka, nélküle komoly előrehaladást elérni a gépészet terén nem lehet. Előadó az erdőművelési gépek közül kiragadva a suhángkiemelő ekéket, a gödörfúrókat és ápológépeket, az ezek miősítése során tett fontosabb tapasztalatok ismertetésén keresztül adott meggyőző ízelítőt a tudományos gépminősítés nagy horderejéről. Előadását ezeknek a gépeknek a vizsgálatáról felvett kutatófilm kísérette. A bemutató igen biztató kezdet és ösztönzés ennek az eddig eléggé nem értékelt kutatóeszköznek bátrabb igénybevételéhez.

Huszár Endre tudományos munkatárs a fogatos faanyagmozgatás legújabb kérdéseivel foglalkozott. Részletesen kimunkált műszaki jellemzők alapján rámutatott, hogy a lónak a faanyagmozgatáson belül egyedül a közelítésben van

helye, de itt közelítő kerékpárral ellátva és megfelelő munkaszervezéssel jelentős hozzájárulás a kedvezőbb termelékenységi mutatókhoz, és a belterjesebb erdőgazdálkodáshoz. Üzemeltetési sajátosságaival foglalkozva elsőnek vette fel a lovaknak gépjárművön való munkahelyre szállítását. Az alternatívaként felhozott vándoristállók nem oldják meg a fogatok elhelyezési nehézségeit, a gépen szállított igaerővel szemben pedig a szokatlanságon kívül vajmi kevés érv hozható fel. A lovaknak kerékpárokkal való foglalkoztatása változtatást igényel a fogatgazdaságok évszázadosan kialakult vagy inkább megcsontosodott szervezetében — a két ló melletti egy fogatost még egy fővel kell kiegészíteni. A fogatos kerékpár teljesítményi és költség mutatói a közelítési távolságok lerövidítését, vagyis a feltáró hálózatunk gyors ütemű kiépítését szorgalmazzák és ehhez az energiaköltségben mutatkozó megtakarítással az anyagi feltételeket biztosítják is. Végül részletesen ismertette a kerékpáros közelítés főbb munkafeladatainak — az összegyűjtésnek, mozgatásnak, rendezésnek, készletezésnek — ellátására kialakított munkamódszert.

A legnagyobb részt erdőgazdaságok érintett szakembereiből álló népes közönség hálásan és örömmel fogadta az Intézet erdőhasználati és gépesítési osztályának ezt az első kiállítását az Akadémia által biztosított nyilvánosság elé. Az előadottak viszonylag kevés hozzászólást váltottak ki. Ez semmiképp. sem csökkenti az előadottak tartalmi értékét, inkább az előadásbeli gyakorlatlanság, főleg a vetítésre alkalmatlan ábrák, kimutatások bemutatásának, a rendezésnek terhére írható. Ha ezeket a hiányosságokat levetkőzi, az Intézet igen nagy hatást gyakorolhat a most már úgy látszik sorozatszerűen rendezett tudományos üléseken keresztül az erdőgazdasági gyakorlat fejlődésére.

Jerôme René

A tavaszi időszak időjárása

Az elmúlt tavasz időjárása bővelkedett olyan meglepetésekben, amelyek az erdőgazdasági munkákat meglehetősen hátráltatták. Nézzük meg ezt közelebbről hónapok szerint a mellékelt táblázat alapján.

MÁRCIUS időjárása az első hét után téliesre fordult. Az 5-iki maximális hőmérsékletet — mely 15—18 °C között volt — fagyos időszak váltotta fel. A havi középhőmérséklet 1—3 fok közé esett, a sokévi átlagnál 2,5—4,5 fokkal alacsonyabb. Sőt, sok helyen még ezt az értéket is túlhaladta. A hó végén ismét melegebbre fordult az idő, s a maximális hőmérséklet elérte a hó elejei értéket. A legalacsonyabb hőmérséklet 18—20. között állt be, amikor pl. Kisvárdán —16,2 °C-ig szállt le a hőmérő higanyszála. A lehülés tekintetében két élesen eltérő helyzet alakult ki az országban. A Dunától nyugatra —10 °C-on felül, míg keletre alul volt a hőmérséklet. Mint láttuk, különösen az ország keleti részén dühöngött a márciusi tél. A fagyos napok száma 20 fölé emelkedett, ami márciusban szokatlan jelenség.

Az ország egész területe általában csapadékos volt. A csapadék az egész hónap folyamán főleg hó vagy havaseső formájában hullott. Csupán a Dunazug-hegységben, valamint Keszthely, Kőszeg és Székesfehérvár környékén mértek az átlag körüli csapadékot. Máshol, főleg pedig a Tiszántúlon a sokévi átlag kétszeresét is meghaladó csapadék esett. Legtöbb havi csapadékot mértek a Szabolcs-Szatmár megyei Csarodán, 170 mm-t. Érdekes, hogy a legkevesebb csapadék is az ország keleti sarkában hullott, 29 mm, a Sárospatak-Mosottói állomáson.

A hó folyamán több ízben volt országos hóvihár, mely a közúti és vasúti forgalmat nehéz feladatok elé állította.

A szokatlanul hideg és télies idő erdőgazdasági vonatkozásban rendkívül súlyos károkat okozott. A fagyott, havas föld lehetetlenné tette a talajelőkészítő munkák időben való megkezdését, az ültetés megindítását. A csemetekertekben megkészt a